

แนวทางการออกแบบผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ระดับอุดมศึกษา ในวิกฤตโรคระบาดโควิด-19¹

received 17 SEP 2021 revised 4 MAR 2022 accepted 15 MAR 2022

มาลินี อาชายุทธการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการออกแบบผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ให้ได้คุณภาพและความปลอดภัยในวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดนี้ ส่งผลกระทบต่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ผลิตศิลปินบัณฑิต ที่ต้องสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์เป็นผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาดังนั้นมาตรการต่าง ๆ จะต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ส่งผลให้กระบวนการต่าง ๆ ต้องได้รับการปรับเปลี่ยน แต่ยังคงรักษามาตรฐานทางการศึกษาไว้ด้วย

จากกรณีศึกษาของภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ใช้วิกฤตให้เป็นโอกาสในการหาแนวทางการออกแบบผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ระดับอุดมศึกษาในวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 โดยคำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยด้วยการนำเสนอผลงานแบบออนไลน์แทนการแสดงสดบนเวทีซึ่งกำหนดให้นิสิตออกแบบผลงานให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในสถานการณ์นี้ แล้วพบว่า นิสิตนิยมนำเสนอในรูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัยและรูปแบบนาฏศิลป์ไทยประยุกต์มากกว่ารูปแบบอื่น โดยถ่ายทอดแนวคิดที่สะท้อนเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบของสถานการณ์โรคระบาดในปัจจุบันอย่างตรงไปตรงมา และแนวคิดเชิงเปรียบเทียบที่ซับซ้อนขึ้นด้วย ผลงานการแสดงถูกออกแบบเป็นวิดีโอที่สั้นจึงใช้การผสมผสานเทคนิคการถ่ายภาพเคลื่อนไหวกับการออกแบบท่าทางนาฏศิลป์ และการเลือกสถานที่ในการถ่ายทำได้อย่างอิสระสอดคล้องกับแนวคิดของผู้สร้างงาน คำนึงถึงความปลอดภัย ประหยัดและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม จากแนวทางการออกแบบสร้างสรรค์ที่ปรับรูปแบบนี้ เป็นการเพิ่มช่องทางในการรับชมการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ตอบสนองวิถีของคนรุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถนำไปต่อยอดสร้างผลงานใหม่ ๆ ประยุกต์ใช้ข้ามสายอาชีพได้ในอนาคต

คำสำคัญ: การออกแบบสร้างสรรค์, นาฏศิลป์, วิดีทัศน์

¹กรณีศึกษางานโครงการปริญญาโทนิพนธ์ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในปีการศึกษา ค.ศ. 2020 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการพัฒนาศักยภาพนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศปีงบประมาณ ค.ศ. 2021

Guidelines of Design of Dance Recital in Higher Education in the Covid-19 Epidemic Crisis¹

Malinee Achayuthakan

Assistant Professor, Ph.D.

Department of Dance, Faculty of Fine and Applied Arts,
Chulalongkorn University

Abstract

This article is an academic article with the objective of finding a guidelines to design dance performances for quality and safety in the crisis of the COVID-19. This epidemic situation affects higher education, which produces artist graduates who must perform a dance recital as an educational achievement. As a result, many measures must be brought into compliance with the Division of Disease Control, the Department of Public Health. As a result, many processes need to be changed, but the standard of education must still be maintained.

According to a case study by the Department of Dance Performance, the Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, using the crisis as an opportunity to find guidelines to design dance performances in universities in the crisis of the COVID -19 epidemic, taking into account quality and safety through online presentation instead of on-stage performance. Students need to design the performance to meet the measures in such a situation. As a result, students presented in a form of contemporary dance and applied Thai dance more than other forms, by performing the idea that directly reflects many stories, both positive and negative, of the current epidemic situation and also more complicated comparative concepts. The performance is designed as a video, mixing the techniques of motion capture with dance design and choice of setting, freely according to the designer's ideas, considering the safety, cost saving and appropriate solution of the problems. By the way of creative design, it is an additional channel to watch dance performances conveniently and quickly, which meets the needs of new generations, and it can be developed into new productions to be used in other professions in the future.

Keywords: Creative design, Dance performance, Video

¹A case study: Undergraduate thesis of dance performance creation in academic year 2020 Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University

บทนำ

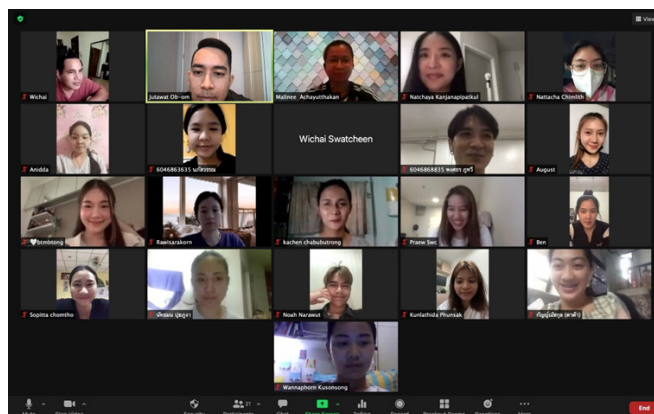
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 (COVID-19) ที่เกิดขึ้นและกำลังลุกลามในประเทศไทยตั้งแต่ปลายปี 2562 จึงนำมาซึ่งมาตรการของรัฐบาลไทย ให้ “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” ดังแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้ง (Work from Home) กรณีโรคติดเชื้อโควิด-19 (COVID-19) ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (20 มีนาคม 2563) ซึ่งมุ่งเน้นการงดออกจากบ้าน หรือที่พักอาศัย หากไม่มีความจำเป็น เพื่อลดความเสี่ยงในการสัมผัสเชื้อ โดยกรณีจำเป็นต้องพบปะผู้อื่น ให้ใช้หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า และรักษาระยะห่างไม่น้อยกว่า 1 - 2 เมตร (Division of Disease Control, 2020) ซึ่งจัดอยู่ในระดับ 4 สีแดง (Division of Disease Control, n.d.) ทั้งยังต้องกำหนดจุดตรวจคัดกรองอาการป่วยบริเวณทางเข้าสถานศึกษา อาคารเรียน พร้อมอุปกรณ์ เช่น เครื่องวัดอุณหภูมิแบบมือถือ การจัดเตรียมอุปกรณ์ล้างมือ เช่น เจลแอลกอฮอล์ไว้บริเวณทางเข้าห้องเรียน และอาคารต่าง ๆ ที่มีการใช้งาน การจัดสถานที่เพื่อเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลทั้งการจัดที่นั่งเรียน ตามมาตรการเว้นระยะห่างทางกายภาพ (Physical Distancing) รวมถึงควรมีการทำความสะอาดพื้นที่ที่นิสิต/นักศึกษาใช้ร่วมกัน เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องน้ำ ลิฟต์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วยน้ำหรือเช็ดด้วยแอลกอฮอล์ 70% ที่สามารถทำลายเชื้อไวรัสได้ อย่างน้อยวันละ 1 ครั้งด้วย (Division of Disease Control, n.d.)

จากมาตรการการป้องกันโรคดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของทุกคนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในสายงานการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ผลิตครูนาฏศิลป์และศิลปินบัณฑิตที่จำเป็นต้องสร้างสรรค์ผลงานการแสดงอันเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ผ่านการคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ ถ่ายทอดผ่านลีลาท่าทางสื่อความหมายและข้อคิดต่าง ๆ แก่ผู้ชม จึงทำให้เกิดการหาแนวทางการออกแบบสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ให้ได้คุณภาพและความปลอดภัยในวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 ขึ้น จากเดิมที่เริ่มสร้างสรรค์ผลงานการแสดงจากการกำหนดแนวคิด (Concept) แล้วจึงมีการออกแบบท่า (Choreography) ฝึกซ้อมการแสดงให้กับผู้แสดงในห้องปฏิบัติการปิดที่เก็บเสียง มีกระจกเงา การเปิดเครื่องปรับอากาศขณะฝึกซ้อม การใช้พื้นที่ในการแสดงที่มีตั้งแต่ระยะประชิดตัวจนถึงระยะห่างกันตามการสื่อความหมาย การจัดสร้าง/จัดหาเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง รวมถึงการเผยแพร่ผลงานการแสดงบนเวทีในโรงละครหรือหอประชุมต่าง ๆ ซึ่งต้องมีผู้ชมเข้าชมการแสดง กระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการปรับตัวในการดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อกำหนดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีการหาแนวทางในการใช้วิกฤตให้เป็นโอกาสในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ เกิดการศึกษาหาความรู้ข้ามศาสตร์เพื่อนำมาพัฒนา สร้างสรรค์ผลงานให้เกิดความน่าสนใจและอยู่ในกระแสของสังคม โดยอาศัยข้อจำกัดในวิกฤตนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงการใช้มุมมองใหม่ และการใช้เทคโนโลยีมาเป็นตัวเสริมในการออกแบบงานสร้างสรรค์ ซึ่งภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ตระหนักถึงข้อจำกัดที่เกิดขึ้นนี้ จึงเตรียมวางแผนงานเพื่อทดลองและรองรับการทำงานที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้สามารถดำเนินแผนงานเป็นไปตามหลักสูตรอย่างยืดหยุ่นและได้คุณภาพ อันมีผลต่อการประเมินผลการจบการศึกษาของนิสิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากมาตรการมุ่งเน้นการงดออกจากบ้านหรือที่พักอาศัยหากไม่มีความจำเป็น เพื่อลดความเสี่ยงในการสัมผัสเชื้อ เป็นปัจจัยหลักสำคัญทำให้คณาจารย์ผู้สอนต้องวางแผนการทำงานให้รอบครอบ เหมาะสม รัดกุม ดังนั้นจึงมีการระดมความคิด หาแนวทางในการช่วยเหลือนิสิตให้สามารถดำเนินงานในสถานการณ์วิกฤตนี้ได้อย่างปลอดภัย และมีคุณภาพในรูปแบบออนไลน์แบบผสมผสาน โดยแนะนำให้นิสิตเลือกแนวคิดที่เกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้อย่างสะดวกกว้างขวาง การเลือกใช้ผู้แสดงที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันเพื่อสะดวกในการเดินทางฝึกซ้อมหรือแสดงได้อย่างปลอดภัย ใช้ผู้แสดงจำนวนน้อยหรือเท่าที่จำเป็น ลดการซ้อมย่อยร่วมกันหลาย ๆ คนโดยใช้การต่อทำผ่านวิดีโอสดหรือนัดซ้อมที่ละกลุ่ม(เพื่อลดจำนวนครั้งในการรวมตัวของผู้แสดง) ใช้สถานที่ซ้อมรวมในที่เปิด/อากาศถ่ายเท มีระยะห่างที่เพียงพอตามข้อกำหนด แล้วนำเสนอการแสดงในรูปแบบวิดีโอสดบนแพลตฟอร์มการถ่ายทอดสดในโรงละครหรืออาคารปิดที่มีผู้ชม การประยุกต์ใช้เครื่องแต่งกายที่มีอยู่แทนการสร้างใหม่ หรือใช้วิธีการสั่งซื้อออนไลน์/เช่า-ยืมออนไลน์แทนได้ ส่วนเพลงประกอบการแสดงอาจใช้การเลือกจากเพลงที่มีอยู่ นำมาดัดแปลง/ตัดต่อ/เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับแนวคิด นอกจากนี้ผู้สร้างงานจะต้องรู้จักใช้มุมมองใหม่ในการออกแบบภาพและการลำดับภาพ/เรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ ผ่านทางวิดีโอสดได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งหากผู้สร้างงานศึกษาพัฒนาต่อไปเรื่อย ๆ อาจนำเสนอเป็น แด้นซ์ फिल्म (Dance Film) ในที่สุดได้ ทั้งนี้ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ต้องให้ความสำคัญกับท่าเต้น (Dance) เป็นหลัก ใช้ท่าเต้น (Dance) ในการดำเนินเรื่อง พึงระวังมิให้เกิดการหลงประเด็นไปกับการลำดับภาพ แอคติ้ง (Acting) หรือเทคนิคการตัดต่อภาพ จนลืมนำว่าผลงานหลักที่กำลังสร้างสรรค์อยู่นั้นคืออะไร อีกสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สร้างงานดำเนินงานได้อย่างคล่องตัว และพึ่งพาตนเองสูงสุดคือการเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ถูกออกแบบมาช่วยให้การทำงานง่ายขึ้น ทั้งการถ่ายทำวิดีโอด้วยโทรศัพท์มือถือ หรือจากกล้องถ่ายรูปที่มีความละเอียด คมชัดสูง ไวแสง มีหน่วยความจำมาก แทนการถ่ายทำจากกล้องวิดีโอที่มีขนาดใหญ่ มีน้ำหนักมากและการใช้งานที่ยุ่งยากกว่า รวมถึงอุปกรณ์เสริมที่ช่วยให้สามารถทำงานได้สะดวกขึ้น เช่น ขาตั้งกล้องแบบขาเดียว (Monopod) แบบสามขาแบบมีแกนยึดระหว่างขาและขาขาออกได้อย่างอิสระ (Tripod) ไมก้านั่น (Gimbal Stabilizer) และไฟ LED เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแอปพลิเคชัน (Application) ต่าง ๆ ที่สามารถดาวน์โหลด (Download) ได้ฟรีด้วยวิธีง่าย ๆ ผ่านเว็บไซต์ที่รวบรวมโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันสตรี (App Store) ไม่ว่าจะเป็น InShot, Super Sound, Video Maker, VLLLO, Videoleap, Viva Video, Spark Video ฯลฯ ซึ่งสามารถศึกษาและทดลองเลือกใช้ได้ตามความต้องการหรือความเหมาะสมของงาน ไม่ว่าจะเป็นการตัดต่อ/เพิ่มเติม/แต่งเพลง การตัดต่อวิดีโอ การปรับแสง สี เพิ่มจำนวนวัตถุและภาพเทคนิคพิเศษ (Effect) ต่าง ๆ ตลอดจน Google Photos แก้ไขภาพสั้นไหวได้อีกด้วย การจัดแสงหรือการเลือกใช้แสงธรรมชาติให้เหมาะสมกับการแสดง นับเป็นอีกสิ่งสำคัญที่สามารถทำให้ผลงานออกมาได้น่าสนใจขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ข้ามศาสตร์ อันหาศึกษาเพิ่มเติมได้ผ่านสื่อออนไลน์ เมื่อผู้สร้างงานใช้อุปกรณ์หลักและอุปกรณ์เสริมมาช่วยกำกับการมองเห็นของผู้ชม แทนพื้นที่บนเวทีและแสงสี ดังนั้นผู้สร้างงานต้องคำนึงถึงคุณภาพความคมชัดของภาพเป็นสำคัญด้วย ข้อดีจากการทำงานด้วยตัวเองเช่นนี้จะทำให้ผู้สร้างงานสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชัดเจน ประหยัด และปลอดภัยนั่นเอง

ในการนี้จึงขอนำตัวอย่างงานโครงการปริญญานิพนธ์ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ในปีการศึกษา 2563 ของ ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้วางแผนงานเพื่อทดลองและรองรับการทำงานที่ต้องปรับเปลี่ยนไปนี้ โดยกำหนดให้ผลิตชิ้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนในรายวิชางานโครงการนาฏศิลป์ จัดทำงานโครงการปริญญานิพนธ์ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ในปีการศึกษา 2563 โดยมีกรอบแนวคิดหลัก เรื่อง “โควิด-19” ซึ่งเป็นการนำเสนอสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน มาสร้างสรรค์เป็นผลงานการแสดงให้มีคุณภาพโดยให้สินค้านาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ โดยผลงานสร้างสรรค์เหล่านี้ควรให้แก่งคิดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ชมมีความน่าสนใจ แปลกใหม่ ด้วยการผสมผสานเทคนิคการถ่ายภาพเคลื่อนไหวกับการออกแบบท่าทางการแสดงในรูปแบบนาฏศิลป์ ให้มีความสอดคล้องและสามารถถ่ายทอดความรู้สึนึกคิดที่ผู้สร้างงานต้องการส่งสารให้กับผู้ชม โดยการแสดงที่ถูกออกแบบเป็นวีดิทัศน์ ต้องมีความยาว 7 - 10 นาที ใช้ผู้แสดง 3 - 5 คน และสามารถเลือกสถานที่ในการถ่ายทำให้สอดคล้องกับแนวคิดของเรื่องได้โดยคำนึงถึงความปลอดภัย ประหยัดและการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ ซึ่งผลงานสร้างสรรค์นี้ต้องสามารถสร้างมุมมองใหม่ให้แก่ผู้ชม ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจและเข้าถึงผลงานที่ผู้สร้างงานต้องการถ่ายทอดออกมาได้ชัดเจน หรือดียิ่งขึ้น ในการดำเนินการนั้น คณาจารย์และนิสิตต้องมีการวางแผนหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ชัดเจน โดยให้สินค้านาทฤษฎีนำเสนอผ่าน Power Point, Google Slide, Canva, Prezi, SlideDog และ Powtoon เป็นต้น ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้สร้างงานคนอื่น ๆ สามารถเข้ารับฟังการนำเสนอของเพื่อนได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การเรียนรู้ การปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้นได้ผ่านการประชุมระยะไกล (Zoom Meeting) และการประชุมผ่านวิดีโอไลน์กลุ่ม (Video Line Group) สำหรับการประสานงาน ส่งงานเอกสารและส่งงานอื่น ๆ ตลอดจนรับคำแนะนำเพิ่มเติมอีกด้วย

ภาพที่ 1 แสดงการประชุมระยะไกล (Zoom Meeting) ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย งานโครงการปริญญานิพนธ์ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ปีการศึกษา 2020

Note: From © Jutawat Ob-om 18/2/2021

ในการดำเนินการนั้นเป็นที่สังเกตว่า เมื่อนิสิตได้ค้นคว้าศึกษาหาข้อมูล จนได้แรงบันดาลใจและเกิดแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ พบว่านิสิตมีแนวคิดที่เหมือนและแตกต่างกันโดยสามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มแนวคิดคือ 1. แนวคิดที่สะท้อนสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน และ 2. แนวคิดเชิงเปรียบเทียบ

1. แนวคิดที่สะท้อนสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน นิสิตกลุ่มนี้จะนำแนวคิดเรื่องฟิสิกส์เชิงเตอร์ (Physical Theater) เรื่องการเชื่อมโยงความรู้สึกภายในและการเคลื่อนไหวร่างกายจากภายนอก (Phrueksathavorn, 2011, pp.5) มาใช้สื่อสารการแสดงเป็นสำคัญ แนวคิดลักษณะนี้จะเป็นการสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากบริบทของสังคม สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้ประสบปัญหาต้องเผชิญ แนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง การปรับตัวของคนในสังคมในรูปแบบต่าง ๆ จากการทำงานพบว่าแนวคิดลักษณะนี้จะเป็นที่นิยมมากกว่าแนวคิดเชิงเปรียบเทียบ เพราะสามารถนำเสนอได้อย่างตรงไปตรงมา เข้าใจง่าย เข้าถึงข้อมูลได้มาก ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1 การแสดงชุด แฝง

แรงบันดาลใจ การศึกษาผลกระทบการทำงานของเชื้อไวรัส รูปร่างลักษณะ การแพร่กระจายและการทำลายระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เชื้อโควิด-19 สามารถแพร่กระจายได้ทั้งจากการสัมผัส และละอองฝอยในอากาศ เมื่อเชื้อไวรัสจะเข้าไปอาศัยอยู่ในเซลล์ของสิ่งมีชีวิตอื่นจะเกิดกระบวนการเพิ่มจำนวน ทำให้มีอาการต่าง ๆ ในมนุษย์ที่มีภูมิคุ้มกันต่ำและมีปัญหาของระบบการหายใจ การศึกษาอาการในแต่ละระยะจึงเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันการติดต่อและแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส นอกจากนี้ทัศนคติและยักษมีฤทธิ์อื่น ๆ จากเรื่องรามเกียรติ์ ที่พบในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดารามยังเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบเชื้อไวรัส เนื่องจากลักษณะรูปลักษณ์ของแขนเมื่อแผลงอิทธิฤทธิ์ของยักษมีความคล้ายคลึงกับเปลือกหุ้มด้านนอกของเชื้อโควิด-19 ซึ่งประกอบด้วยโปรตีนคาร์โบไฮเดรตและไขมัน โดยมีลักษณะเป็นปุ่มยื่นออกมา

แนวคิด การแฝงตัว พักตัว สู่การทำลายปอดและแพร่กระจายเชื้อโควิด-19 ถูกถ่ายทอดผ่านนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ เริ่มด้วยการเดินทางของเชื้อไวรัสเข้าแฝงตัวในร่างกายมนุษย์ ต่อด้วยกระบวนการพักตัวเพื่อเพิ่มจำนวนเข้าไปทำลายปอด จบลงด้วยการเดินทางของเชื้อเพื่อทำลายอย่างเป็นวัฏจักร

ภาพที่ 2 การแสดงชุด แฝง (2.1) แสดงการแพร่กระจายของไวรัสเป็นละอองฝอยในอากาศ
(2.2) แสดงการทำลายปอดของเชื้อโควิด-19

Note: From © Khchenth chbątrng 27/2/2021

2. แนวคิดเชิงเปรียบเทียบ นิสิตกลุ่มนี้จะใช้ทฤษฎีการสร้างจินตภาพ (Imagery Theory) ของดอสเสย์ (Dossey) ที่นำภาพในอดีตที่เคยประสบมา แล้วสร้างจินตภาพใหม่เพื่อแก้ไขให้ดีขึ้น หรือนำมาให้ปรากฏอีกครั้ง (Komoltha, 2021) แนวคิดลักษณะนี้จะเป็นการสะท้อนถึงเหตุการณ์ ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในอดีต แล้วนำมาเปรียบเทียบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ตระหนักถึงการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคระบาด หรือการนำบุคคลที่มีพฤติกรรมดี (สามารถปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคอย่างเคร่งครัด) และพฤติกรรมที่ไม่ดี มาเปรียบเทียบให้เห็นถึงการกระทำ /ผลลัพธ์ที่ตามมา กลายเป็นอุทาหรณ์ให้แก่ผู้ชม จะเห็นได้ว่าแนวคิดลักษณะนี้จะเป็นที่นิยมรองลงมาเพราะจะต้องค้นคว้าข้อมูล หาแรงบันดาลใจมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ มีความซับซ้อนในการทำงานและการศึกษาข้อมูลที่มากกว่า ที่สำคัญคือต้องอธิบายภาพการแสดงให้เห็นชัดเจน ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 2 การแสดงชุด ช่องโหว่

แรงบันดาลใจ จากกรณีของศิลปินชายคนหนึ่งผู้ติดเชื้อโควิด-19 ที่ได้รับมาจากการจัดงานเลี้ยงวันเกิด เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2564 ซึ่งงานเลี้ยงในครั้งนี้ มีผู้ร่วมงานเป็นผู้ติดเชื้อโควิด-19 จากสถานบันเทิงที่จังหวัดเชียงใหม่รวมอยู่ด้วย สำหรับกรณีการจัดงานเลี้ยงวันเกิดในครั้งนี้ พบว่ามีผู้ติดเชื้อแล้ว 19 คน ในจำนวนนี้มีกลุ่มคนจากหลากหลายอาชีพ จากการกระทำดังกล่าวเป็นเรื่องของความประมาทที่เกิดจากการละเลย ไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันตามมาตรการของภาครัฐ ไม่คำนึงถึงส่วนรวมและส่งผลกระทบต่อสังคม จึงเป็นช่องโหว่ที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโควิด-19

แนวคิด มนุษย์ทุกคนควรมีความรับผิดชอบ และไม่ควรทำให้ตนเองกลายเป็นช่องโหว่ทางสังคม ถูกถ่ายทอดผ่านนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย เริ่มด้วยการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ประชาชนปฏิบัติตามมาตรการป้องกันเพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสอย่างเคร่งครัด จากนั้นมีคนบางคนละเลย ไม่ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันดังกล่าว จึงเป็นเหตุของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส จบลงด้วยการติดเชื้อเป็นกลุ่มก้อนเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 3 การแสดงชุด ช่องโหว่ (3.1) แสดงบางคนละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรค (3.2) แสดงประชาชนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐในการป้องกันโรค

Note: From © Waranya Panichwiboon and Kultida Poolsawat 9/3/2021

จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าผู้สร้างงานจะมีแนวคิดใดก็ตาม มักจะปรากฏการใช้ทฤษฎีนาฏยศาสตร์ เรื่องภาวะและรส การสวมบทบาท, ทฤษฎีการสื่อสารเกี่ยวกับอวัจนภาษา หรือภาษาที่ไม่ใช่คำพูดได้แก่ การแสดงออกทางสายตา การแสดงท่าทางกิริยาของบุคคล สิ่งของหรือวัตถุ เนื้อที่หรือช่องว่างระหว่างคู่สื่อสาร/การใช้พื้นที่บนเวที และการสัมผัสคู่สนทนา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการถ่ายทอดความหมายของสาร มาสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ส่งสาร (ผู้สร้างงาน/ผู้แสดง) กับผู้รับสาร (ผู้ชม) เพื่อก่อให้เกิดผลตามเจตนารมณ์ของผู้ส่งสาร (Thadkham, 2011, p. 79) แนวคิดเรื่องฟิสิกส์เธียเตอร์ (Physical Theater) เรื่องการเชื่อมโยงความรู้สึกภายในและการเคลื่อนไหวร่างกายจากภายนอก, ทฤษฎีการสร้างจินตภาพของฮอโรวิทซ์ (Horowitz) ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างจินตภาพและรูปแบบของความคิด และทฤษฎีทัศนศิลป์ (The Theory of Visual Art) เกี่ยวกับการจัดองค์ประกอบ การจัดวางเพื่อให้เกิดความงามและน่าสนใจ (Nimsamer, 1999) มาใช้ ซึ่งการแสดงทุกประเภะนั้น การเข้าใจในเรื่องราวและบทบาทที่ตนได้รับ ถือว่าเป็นหลักและมีความสำคัญมาก

ทั้งนี้ ปัญหาที่พบคือผู้สร้างงานยังคงให้ความสำคัญกับการใช้แอคติ้ง (Acting) หรือเทคนิคการติดต่อภาพมากกว่า การใช้ท่าเต้น (Dance) ในการดำเนินเรื่อง ตลอดจนการลำดับภาพที่ยังไม่ค่อยเหมาะสมบ้าง จากปัญหาที่พบนี้จะนำไปปรับแก้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป

จากการแสดงทั้งสิ้น 12 ชุด ยังพบว่ามีทางเลือกใช้รูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัยมากกว่ารูปแบบนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ (นาฏศิลป์ร่วมสมัย 9 ชุดและนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ 3 ชุด) ด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่าง อาทิ การกำหนดธีมในครั้งนี้เป็นสภาวะการณปัจจุบันที่นิสิตรับรู้มาโดยตลอด ทำให้ทั้งแรงบันดาลใจและแนวคิดในการแสดงส่งผลต่อรูปแบบการแสดงนั้น ๆ อันเนื่องต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นเพลงดนตรี เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดงและลีลาท่าทางที่ใช้ในการแสดงที่ต้องสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน นอกจากนี้ยังพบว่าความชอบส่วนบุคคล (Style) ยังเป็นตัวกำหนดรูปแบบการแสดงอีกด้วย

ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกรูปแบบการแสดงที่ปรากฏ จากการแสดงจำนวน 12 ชุด

รูปแบบการแสดง	ชื่อชุดการแสดง
นาฏศิลป์ร่วมสมัย	PANIC #WFH กลับตาลปัตร ทางออก ดีตรา สุขวิถีใหม่ ดีตรา ช่องโหว่ ภาพเดือน
นาฏศิลป์ไทยประยุกต์	แฝง เยี่ยงวีรบุรุษ คำนึง

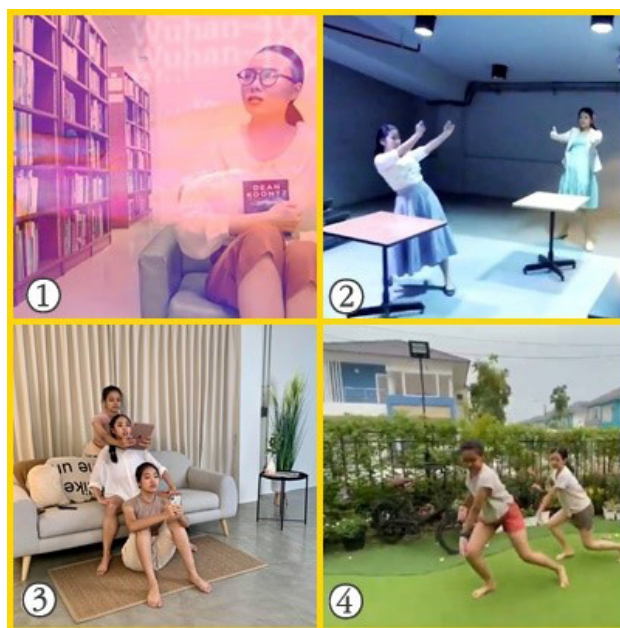
Note: From © Malinee Achayuthakan 12/1/2021

ส่วนการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง เมื่อนิสิตต้องปรับวิธีการส่งผลงานเป็นคลิปวีดิทัศน์ในรูปแบบออนไลน์แทนการส่งการแสดงสดต่อคณะกรรมการ จึงส่งผลให้ต้องปรับเปลี่ยนการทำงานให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่าง ๆ ในส่วนนี้ จำแนกได้เป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการฝึกซ้อม ขั้นตอนการถ่ายทำวีดิทัศน์ และขั้นตอนการติดต่อเรียงร้อยผลงาน

ขั้นตอนการฝึกซ้อม ประกอบด้วยการฝึกซ้อมย่อยผ่านคลิปวีดิทัศน์ โดยการประชุมผ่านวิดีโอไลน์กลุ่ม (Video Line Group) และการฝึกซ้อมรวมกับนักแสดงที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากห้องซ้อมและสถานที่จริงตามลำดับ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเคร่งครัดในมาตรการรักษาความปลอดภัย ซึ่งแบ่งการซ้อมออกเป็น 3 ครั้งขึ้นไป (ส่งผลงาน 25% 50% 100% และการแก้ไขวีดิทัศน์ให้สมบูรณ์)

ขั้นตอนการถ่ายทำวีดิทัศน์ ด้วยผู้สร้างงานต้องเลือกสถานที่ถ่ายทำให้เหมาะสมสอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหาการแสดง จะทำให้สามารถนำเสนอได้อย่างชัดเจน ลดการขยายทำเพื่อสื่อสารอธิบายถึงสถานที่ทำให้ผู้ชมไม่ต้องใช้จินตนาการมาก มีสมาธิจดจ่อต่อท่าทาง/อารมณ์ที่ผู้แสดงส่งสารมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ยังสามารถเลือกใช้ได้หลายสถานที่ ผู้สร้างงานจึงจำเป็นต้องออกแบบ/วางแผนให้ดีเพื่อลดการเดินทางและการพบปะผู้คนจำนวนมาก โดยการถ่ายทำสามารถทำได้หลายมุมมอง หรือใช้มุมมองผ่านเลนส์เป็นเทคนิค ลูกเล่น สร้างความแปลกใหม่ น่าสนใจในการแสดงได้มากขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ ยังสามารถถ่ายทำได้หลายครั้งหรือเน้น/แก้ไขเฉพาะจุดได้ จนกว่าจะเป็นที่พึงพอใจของผู้สร้างงาน นับได้ว่าเป็นการสร้างผลงานที่ลดข้อผิดพลาดและเอื้อให้เกิดความสมบูรณ์ของงานอีกทางหนึ่ง

ตัวอย่างการใช้สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับปัญหา/การแก้ปัญหาและแนวคิดของงาน เช่น นายณรรฐดิ อินทรบุตร ผู้สร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ชุด “ทางออก” พักอาศัยที่ CU Terrace และมีติ๊กว้างให้เข้าของคุณลุงแถวรังสิต จึงมีการใช้สถานที่ฝึกซ้อม (ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนมีนาคม) ณ ชั้น 2 ห้องแอโรบิกแดนซ์ ศูนย์ออกกำลังกาย ฟิตเนส เซ็นเตอร์ อาคารเฉลิมราชสุตากีฬาสถาน (CU Sport Complex) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนสถานที่สำหรับถ่ายทำวีดิทัศน์ จะใช้ Rebuild studio, สตูดิโอ ตึกร้าง รังสิต และ Dragon Town (Inthabutr, 2020, p. 10) หรือ นางสาววิบูลย์ ผู้สร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ชุด “ช่องโหว่” มีการใช้สถานที่ซ้อมงานแสดงโดยซ้อมย่อย (เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนมีนาคม 2564) ณ บ้านพักของตนเอง, ซ้อมใหญ่ (13 มีนาคม 2564) ณ บ้านพักของตนเอง และวันแสดงจริง (วันที่ 14 มีนาคม 2564) ณ บริเวณสวนหลวงพระราม 8 และล้ง 1919 (Panichwiboon, 2020, p. 10) เป็นต้น

ภาพที่ 4 (4.1) ถ่ายทำในห้องสมุด (4.2) ถ่ายทำใต้ถ้องในอาคาร
(4.3) ถ่ายทำภายในบ้าน (4.4) ถ่ายทำที่สนามหญ้าเทียมภายในรั้วบ้าน

Note: © Natcha Chimrit, Sophittha Chomto, Wannaporn Kuonsong and Rawisarakon Nuttyangkunthanin

ขั้นตอนการติดต่อเรียงร้อยผลงาน ในขั้นตอนนี้ศิลปินจะนำคลิปวิดีโอที่ถ่ายไป มาจัดลำดับภาพ ปรับแก้ไขเทคนิค
ลูกเล่น พร้อมเพลงและเสียงประกอบต่าง ๆ โดยอาศัยความตั้งใจ สมาธิ ความเพียร ความละเอียดรอบคอบและ
ความอดทนอย่างสูง งานในส่วนนี้นักสตั๊ดต้องพึ่งพาตนเองและเรียนรู้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างชาญฉลาด โดย
อาศัยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนต้องตรวจทานผลสัมฤทธิ์ว่าตรง
ตามแนวคิดที่วางไว้หรือไม่ เพราะผลงานการสร้างสรรค์นี้สามารถสะท้อนความคิด ทักษะคิดและความเป็นตัวตน
ของผู้สร้างงานได้อย่างชัดเจนด้วย ซึ่งคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ตรวจงาน จะให้คำแนะนำ มุมมองที่เป็นประโยชน์
เพื่อให้ศิลปินไปคิดพิจารณาและตัดสินใจว่าจะดำเนินการต่อไปอย่างไร อันจะช่วยให้การสื่อสารด้วยภาพการ
แสดงของผลงานนั้น ๆ ชัดเจน ตรงประเด็นที่ตั้งไว้โดยเคารพการตัดสินใจของผู้สร้างงาน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเปิดโอกาสให้นักศึกษาระดับอุดมศึกษาได้พัฒนาตนเองและแสดงศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์
ในวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 ครั้งนี้ ทำให้นักสตั๊ดตื่นตัวและได้ขยายขีดความสามารถของตนมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ
นอกจากจะนำความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาใช้แล้ว ยังต้องค้นคว้า ทดลอง พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ แล้วนำมา
ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผลงานของตน โดยเฉพาะการพึ่งพาเทคโนโลยีช่วยในการถ่ายทำ วิดีทัศน์ล้วนเป็นสิ่งที่
ทำลาย อาศัยความละเอียด อดทนมากขึ้น ตั้งแต่การถ่ายทำจนถึงกระบวนการตัดต่อภาพและเสียง รวมถึงการ
ใช้เทคนิคพิเศษในการสร้างภาพ ย่อมสื่ออีกด้วย นับได้ว่าการอาศัยข้อจำกัดในวิกฤตนี้ให้เป็นโอกาส จะเอื้อประโยชน์
ต่อการสร้างสรรค์ผลงานเป็นอย่างมาก เห็นได้จาก การใช้จำนวนนักแสดงน้อยหรือเท่าที่จำเป็นโดยอาศัยเทคนิค
ภาพซ้อนในการเพิ่มจำนวนนักแสดง การเลือกใช้นักแสดงที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันเพื่อสะดวกต่อการเดินทางได้อย่าง

ปลอดภัยจากการติดเชื้อ การต่อทำผ่านวีดิทัศน์เพื่อลดการซ้อมรวม ก็จะทำให้ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ น้อยลงงบประมาณที่ใช้จ่ายก็ประหยัดไปได้มาก ทั้งค่าอาหาร ค่าเดินทาง ค่าชุดการแสดง ค่าเช่าห้องซ้อมการแสดง รวมถึงตัดค่าใช้จ่ายส่วนกลางที่เคยดำเนินการ ได้แก่ ค่าใช้สถานที่สอบส่งการแสดงสด (รวมวันซ้อมและวันแสดงจริง) ค่าเช่าไฟ ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานนอกเวลา ค่าสวัสดิการอาหารน้ำดื่ม ค่าจัดสถานที่ ค่าจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ค่าจัดพิมพ์สูจิบัตรและค่าบันทึกภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหวในการแสดง รวมทั้งสิ้นประมาณ 120,000 บาท เหลือเพียงรายจ่ายในการทำงานของแต่ละบุคคลประมาณ 10,500 - 36,000 บาทเท่านั้น นอกจากนี้ที่สำคัญคือยังทำให้ผู้สร้างสรรค์ผลงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เสียเวลาน้อยลง เหนื่อยน้อยลงและปลอดภัยจากโรคระบาด เพราะไม่ต้องเสียเวลาและพลังงานไปกับการเดินทาง ทำให้มีเวลาในการทำงานส่วนต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น เช่น ทำให้ผู้สร้างงานเตรียมความพร้อมในการนำเสนองานในแต่ละครั้งได้เป็นอย่างดี มีความชัดเจนอย่างเป็นระบบ และคณะกรรมการก็สามารถให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการแก้ไขที่ชัดเจนขึ้นด้วยเช่นกัน เพราะสามารถดูการส่งงานล่วงหน้าและย้อนหลังได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ด้วยการกำหนดให้ผู้สร้างงานนำเสนอในช่องแชต (Chat) หรือโน้ต (Note) ผ่านทางไลน์กลุ่ม (Line Group) ทุกครั้ง เป็นต้น เมื่อทุกคนลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อก็จะมีสุขภาพกายและใจพร้อมที่จะดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจกัน ทั้งผู้ร่วมงานและสมาชิกในครอบครัว

จากแนวทางการออกแบบสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์นี้ นับเป็นการขยายพื้นที่การแสดงผลงานทางนาฏศิลป์ผ่านสื่อออนไลน์ ในรูปแบบที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ ผลงานการแสดงนาฏศิลป์แม้จะถูกบันทึกเป็นวีดิทัศน์แล้ว นำออกเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์มานานแล้วก็ตาม แต่การถ่ายทำวีดิทัศน์ดังกล่าวเป็นการบันทึกภาพเคลื่อนไหวของการแสดงสดเพื่อนำมาเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจได้มีโอกาสรับชมอีกครั้งหรือซ้ำ ๆ ได้ ซึ่งต่างจากการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ ที่มีการวางแผนการออกแบบผลงานสร้างสรรค์ให้เป็นวีดิทัศน์โดยเฉพาะ ดังนั้นลักษณะของภาพการลำดับภาพ การสื่อความหมายย่อมแตกต่างจากการถ่ายวีดิทัศน์ในรูปแบบเดิม อันสามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ที่ชอบเทคโนโลยี ความแปลกใหม่ การสื่อสารตรง ๆ ที่เข้าใจง่าย ย่อมทำให้เข้าถึงผู้ชมได้ง่ายยิ่งขึ้นบนสื่อออนไลน์ และการแสดงไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่บนเวทีเท่านั้น ซึ่งในประเทศไทยเองมักพบการแสดงที่ใช้สถานที่แบบเฉพาะเจาะจง (Site-specific) ในลักษณะของงานแสดงแสง เสียง ประกอบจินตภาพเป็นส่วนใหญ่ รวมถึงงานถ่ายโฆษณาที่มีการออกแบบให้มีการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ มาประกอบ แต่การออกแบบการแสดงด้วยวีดิทัศน์นี้จะช่วยให้ผู้สร้างสรรค์ผลงานใช้ประโยชน์กับการใช้สถานที่แบบเฉพาะเจาะจง (Site-specific) ได้อย่างเหมาะสมและเต็มที่โดยให้ได้ประโยชน์สูงสุด เป็นการเปิดมิติใหม่ในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงของนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ต้องสร้างผลงานการแสดงอันเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และในอนาคตสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในสาขาวิชาต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

จากแนวทางการออกแบบผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ระดับอุดมศึกษา ในวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 กรณีศึกษาของภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีได้ก่อให้เกิดหนทางการแก้ปัญหา แต่เพียงเท่านั้น เพราะการพึ่งพาเทคโนโลยีจำเป็นต้องมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ตั้งแต่ อุปกรณ์การเรียนและการทำงาน อันได้แก่ คอมพิวเตอร์ Laptop Tablet iPad โทรศัพท์มือถือ รวมถึงอุปกรณ์เสริมต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ ควรมีคุณภาพดีเพียงพอและพร้อมในการใช้งาน เพราะอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของงานไม่มากนักน้อยอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ส่วนความสามารถทางเทคโนโลยีของแต่ละบุคคลนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาเพิ่มเติม แล้วทดลองเลือกใช้ให้เหมาะสมและฝึกการใช้งานให้คล่อง/ชำนาญ เพื่อลดปัญหาความล่าช้า เพิ่มความน่าสนใจในผลงาน เช่น การใช้โปรแกรมต่าง ๆ ในการนำเสนอ การตัดต่อคลิปวิดีโอ ซึ่งมีแอปพลิเคชัน (App) ให้เลือกใช้มากมาย นอกจากนี้สัญญาณอินเทอร์เน็ตควรมีความเสถียร เร็วและแรงเพียงพอ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขณะส่งงาน เช่น ภาพกระตุก ดีเลย์ (Delay) เสียงขาดหาย สัญญาณหลุด เป็นต้น

ปัญหาสำคัญที่พบและควรย้าเตือนนิสิตคือ ควรมีการศึกษาศาสตร์ที่ใกล้เคียงเพิ่มขึ้น ได้แก่ นิเทศศาสตร์ (สาขาภาพยนตร์) เพื่อช่วยในการลำดับภาพ และมุมมองในการถ่ายวิดีโอ ซึ่งแม้ว่าจะเรียนรู้และปฏิบัติได้แล้ว แต่มีสิ่งที่ยังระวังและควรตอกย้ำผู้สร้างสรรค์ผลงานอยู่เสมอคือไม่ควรให้ความสำคัญกับการใช้เทคนิคภาพมากกว่าการออกแบบท่า ควรให้ค่าน้ำหนักการออกแบบท่าทางการแสดงไม่ต่ำกว่า 70% ของผลงานและเป็นท่าที่ประดิษฐ์ขึ้นมากกว่าการแสดงออกทางอารมณ์ด้วยท่าตามธรรมชาติ รวมถึงควรเสริมประสบการณ์ในการจัดการการแสดง การประสานงานการแสดงในส่วนที่หายไปนี้ให้นิสิตเมื่อมีโอกาส เพราะในโลกแห่งความจริงเมื่อนิสิตจบการศึกษาไปแล้ว ย่อมต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีอย่าอาศัยพึ่งพากัน ยังเป็นหัวใจของการทำงานเป็นหมู่คณะเสมอ

ท้ายนี้ อุปสรรคสำคัญในการดำเนินการคือการวางแผนงาน หากผู้สร้างงานขาดความรอบคอบในการวางแผนงาน จะส่งผลให้การบริหารจัดการด้านอื่น ๆ เกิดผลกระทบตามมาด้วย ดังนั้นควรเริ่มจากแนวคิดการแสดง รูปแบบการแสดง จำนวนผู้แสดง เครื่องแต่งกาย สถานที่ถ่ายทำ ที่ผู้สร้างงานต้องกำหนดและวางแผนให้ชัดเจน (ตามข้อจำกัดเฉพาะบุคคล) ประเด็นนี้เป็นหลักการสำคัญที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปในอนาคตได้ จากแนวทางที่ได้ทดลองนำมาใช้ในกรณีศึกษานี้ยังพบว่า ผู้สร้างงานต้องเรียนรู้และฝึกฝนตนเองเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเป็นวิกฤตเร่งด่วน ขาดการปูพื้นฐานหรือไม่มีระยะเวลาเพียงพอให้นิสิตได้ทดลองทำงานในลักษณะนี้มาก่อน ดังนั้นทางภาควิชานาฏศิลป์จึงเพิ่มเนื้อหาพื้นฐานที่จำเป็นต่อการสร้างงานในลักษณะดังกล่าว อาทิ วิธีการลำดับภาพด้วยสตอรี่บอร์ด (Story Board) เพื่อให้ผู้สร้างงานกำหนดแนวทางในการถ่ายทำและลำดับเหตุการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน (Metta, n.d.) และส่งเสริมให้นิสิตได้ทดลองทำงานในรูปแบบแดนซ์ฟิล์ม (Dance Film) ผ่านรายวิชานาฏยประดิษฐ์ 3 เพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างสรรค์ผลงานในสภาวะการณ์โรคระบาดโควิด-19 ที่ยังแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากแนวทางเหล่านี้เอง ยังถูกนำมาใช้พัฒนางานสร้างสรรค์ผลงานการแสดงอันเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปี 2564 ต่อไป

ทั้งนี้ หากวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 คลี่คลายลงจนสามารถใช้ชีวิตปกติใหม่ วิธีการใช้กลุ่มแนวคิดทั้ง 2 แบบ (แนวคิดที่สะท้อนสถานการณ์ต่างๆในปัจจุบัน และแนวคิดเชิงเปรียบเทียบ) ตลอดจนการนำเสนอการแสดง ผลงานสร้างสรรค์บนเวทีจะกลับมาดำเนินการเช่นเดิม ส่วนกระบวนการอื่นๆที่ถูกปรับใช้เป็นแนวทางในการสร้าง งานเฉพาะสำหรับกรณีโรคระบาดโควิด-19 ก็จะไม่ถูกนำมาอนุโลมใช้อีก เช่น การจำกัดจำนวนผู้แสดงที่ 4 - 5 คน การประยุกต์/เข้ายืมเครื่องแต่งกายหรือการใช้สถานที่การแสดงแบบเฉพาะเจาะจง เป็นต้น ส่วนวิธีการลำดับ ภาพการแสดงด้วยสตอรี่บอร์ด (Story Board) ที่ถูกมาใช้ในการนำเสนอและออกแบบสร้างงาน ยังคงเป็น ประโยชน์ต่อผู้สร้างงานในทุกสถานการณ์ จึงคิดว่าน่าถูกนำมาใช้อีกในอนาคต รวมถึงการนำเทคโนโลยีวีดิโอ อาร์ต (Video Arts) มาเสริมการออกแบบสร้างงานเพื่อให้เกิดการพัฒนางานอีกขั้นหนึ่งด้วย

จากแนวทางการออกแบบสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ระดับอุดมศึกษา ในวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 กรณีศึกษา งานโครงการปริญญานิพนธ์ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ในปีการศึกษา 2563 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ปรับวิธีการนำเสนอให้เป็นรูปแบบวีดิทัศน์นี้ จัดเป็นการเพิ่มช่องทางในการรับชมการ แสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ตอบสนองวิถีของคนรุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถ นำไปต่อยอดสร้างผลงานใหม่ ๆ ประยุกต์ใช้ข้ามสายอาชีพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณโครงการพัฒนาศักยภาพนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศ ปีงบประมาณ 2564 ที่เล็งเห็น ถึงความสำคัญในการต่อยอดนาฏศิลป์ไทยด้านการสร้างสรรค์ผลงาน ทางนาฏศิลป์ และผลักดันให้นิสิตที่เข้าร่วมโครงการเป็นผู้มีความเป็นเลิศทางด้านนาฏศิลป์ไทยตามวัตถุประสงค์ของโครงการยุทธศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

References

- Division of Disease Control. (2020, January 18). *Kham Nænam Kān Pōṅkan Khūapkhum Rōk Wairat Khōrōnāsāi Phan Mai Sōṅphansipkāo Samrap Sathān Suksā Sathānakān Kārabāt Nai Wong Kwāng Raya rāmton* [Recommendations for prevention and control of corona virus new species 2019 for educational institutions Widespread epidemic situation, early stage]. Division of Disease Control Ministry of Health. https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/introduction/introduction07_1.pdf
- Division of Disease Control. (n.d.). *Næothāṅg Kānpōṅkan Læ Khūapkhumrōk Titchīra Wairat Khōrōnā Sōṅphansipkāo Nairōngrīan Sathānsuksā* [Guidelines for the prevention and control of corona virus 2019 for educational institutions]. Division of Disease Control Ministry of Health. <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/introduction/introduction170563.pdf>
- Division of Disease Control. (n.d.). *Kēkānphichāranā Tāmradapkhwāmrunræṅghōṅgkānrabātkhōṅg Rōktitchīrawairatkhōrōnā Sōṅphansipkāo Radapprathed* [Criteria to consider according to the severity of the outbreak of coronavirus disease 2019 national level]. Division of Disease Control Ministry of Health. Accessed May 12, 2020C. <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/introduction/introduction170563.pdf>
- Inthabutr, N. (2020). *Khrōṅgkān Parinyaniphon Phonngānsāṅsan Thāṅgdānnāttayasin Chut thāṅg'ōk* [Creative Dance Project Under the theme of Covid-19] (Research report). Department of Dance, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University.
- Komoltha, M. (2012, June 23). *Tritdī kīaokap čhintaphāp* [Theory of Imagination]. Gotoknow. <https://www.gotoknow.org/posts/264972>
- Metta. (n.d.). *Kānkhīan Story Board* [To write story board]. Center for Effective Learning And Teaching. <https://celt.li.kmutt.ac.th/wp/index.php/2016/06/24/story-board/>
- Nimsamer, C. (1999). *'ongprakōp Khōṅ Sinlapa* [Composition of Art] (5th ed). Bangkok: Thai Watana Panich.

- Panichwiboon, W. (2020). *khōngkān parinyaniphon phonngānsāngsan thāngdānnāttayasin Chut Wōng* [Creative Dance Project Under the theme of Covid-19] (Research report). Department of Dance, Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University.
- Phrueksathavorn, T. (2011). *Phatthanākān khōng'ongkōn læphonngān Khanafisikkhanthīatō Naiprathedthai* [Evolution of organization and works of physical theatre companies in Thailand] [Master thesis]. Department of Speech Communication Arts, Chulalongkorn University.
- Thadkham, S. (2011). *Nāttayasinthai Rūamsamai Sūrsān Prawatsātthai Naikānsadāng Sāng Sīang Prakōp Čhintaphāp Rūang Phān Din Phūn Nī Mī khwām Lang* [Contemporary Thai dance for conveying Thai history through the light and sound show of Phean Din Peun Nee Mee Khwam Lang] [Master thesis]. Department of Dance, Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University.